

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izjemši nedelje in praznike. — Inserati do 30 petit à Din 2.— do 100 vrst 250 Din. večji inserati petit vrsta 4— Din. Popust po dogovoru inseratni davek posebej. Slovenski Narod velja letno v Jugoslaviji 240.— Din. za inozemstvo 420.— Din.

Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knaflova ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon 2034.

Upalništvo: Knaflova ulica št. 5, pritličje. — Telefon 2304.

Klerikalci pripravljajo obznanje za Slovenijo

Z nasiljem hočejo preprečiti ljudsko obsodbo svojega režima

Pripravlja se razpust ljudljanskega občinskega sveta in vseh onih občinskih zastopov, kjer klerikalci nimajo večine — Tudi ljudljansko Kazino hočejo pobasati v svojo malo — Nove persekucije in preganjanja uradništva — Tudi Kmetijska družba je na klerikalnem indeksu —

— Zagreb, 13. dec. «Jutarnji list» objavlja pod naslovom «Tudi Slovence bo udarila obznanja» informacije iz klerikalnih krogov o namerah klerikalcev proti opoziciji v Sloveniji. Počelo «Jutarnjega lista» se glasi:

Iz povsem zaupnega vira se doznavata, da namerava SLS podvzeti v Sloveniji ukrepe proti opoziciji, ki naj bi za dalje časa onemogočili vsako delovanje samostojnih demokratov in kmetijev, tako na političnem kakor na gospodarskem polju. SLS namerava izvesti to na naslednji način:

1. Vsi mestni in občinski sveti, v katerih imajo samostojni demokrati večino, med temi tudi ljudljanski občinski svet, bodo razpuščeni in postavljeni komisarji. Na ta način bi prišli tudi v odbor mestne hranilnice samo klerikalci. Nato bi s finančnim zakonom spremenili volilni red za občine tako, da bi onemogočili samostojnim demokratom večino.

2. Komisarji bi se postavili v vseh občinah za dalje časa, da ubijejo akcijo samostojnih demokratov. Razen tega bi bile razpuščene vse podružnice kmetijske družbe, v katerih imajo večino SDS in SKS, ter se postavili komisarji, ki naj bi izvedli v teh podružnicah nove volitve.

3. Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu bo razparceliran v pokrajinske avtomomne bolnišnice blagajne. S sestanka ljudljanskih klerikalcev je bil že predložen sličen predlog in načrt ministru socialne politike Bariču, ki pa ga je odklonil, kar je izvralo v krogih SLS veliko nezadovoljstvo.

4. Poslopje društva Kazino, v katerem se nahajajo prostori in uradi SDS, naj bi se odvzelo samostojnim demokratom ter dodelilo ljudljanski občini tako da bi se morali samostojni demokrati izseliti iz poslopa.

5. Zaradi preprečenja imenovanja in nastavljanja uradnikov, ki pripadajo opozicijskim strankam, se imajo postavljati samo oni uradniki, za katere bo poseben klerikalni akcijski odbor izdal odobrenje ter izjavil, da so povsem zanesljivi.

6. Treba je paziti, da vse občine in druge samouprave ter javne ustanove in korporacije nalačajo svoj denar v klerikalne banke. Tu se misli pred vsem na OÜZD. Nadalje se ima strogo gledati na to, da bodo vse dobave, licitacije, dražbe itd. dodeljene izključno klerikalcem.

7. V skrajni potrebi je določeno, da se onemogoči opoziciji vsako delovanje, v prvi vrsti seveda v KDK združenim strankam.

Razni pojavi zadnjega časa povsem potrijejo domnevno, da so namere SLS, ki jih navaja zagrebški list, resnične. SLS se je v zavezništvu z radikalnimi nazvila tudi tistega duha, ki vlada v radikalni stranki, kar je bilo tem lažje, ker ima dr. Korošec v rokah ministrstvo policije. Med klerikalnimi voditelji je povsem prevlada tista miselnost, ki je v najostrejšem nasprotju z demokratičnimi in parlamentarnimi načeli, s svobodno voljo voliščev, načelom ter možitim bojem in ki je glavno sredstvo za doseganje namena načilje. Staro jezuitsko načelo, ki je zelo sorodno tudi z bizantinizmom, da namen posvečuje sredstva, je prevladalo v vsem mišljenju in delu klerikalnih voditeljev.

Svojega dela si klerikalci ne upajo zagovarjati pred ljudsko sodbo, zato bideri s terorjem ustrohati vse, ki si upajo obsojeti njihovo pogubnosno delo, zlasti pa prelivanje krvi, za katerega so njihovi voditelji soodgovorni.

Dvojna mera tudi za oblastne samouprave

Značilen sklep niške oblastne skupščine glede spremembe zakona o oblastnih samoupravah. — Poostretev zakona naj velja samo za prečanske pokrajine.

Niš, 13. decembra. Včeraj je zopet prišlo v niški oblastni skupščini do spora med pristaši ministra Cvetkovićem in demokrati, ki se tam nahajajo v opoziciji. Zemljoradni oblastni poslanec Čeda Mihajlović je ob teji prilikih govoril o nedemokratičnih časopisnih vresteh, da namerava dr. Korošec izpremeniti zakon o oblastnih in sreskih samoupravah. Predlagal je naslednjo resolucijo: Z ozirom na nedemontirane časopisne vesti o nameravanih spremembah zakona o oblastnih in sreskih samoupravah sklene niška oblastna skupščina tole resolucijo: Oblastna skupščina je v načelu za izpremembo zakona o oblastnih in sreskih samoupravah v kolikor bi bila izprememba boljša in v prilog zaščiti načela samouprave. Odklanja pa spremembu zakona v onem smislu, ki ga predлага vlada.

Po prečitanju tega predloga so pristaši ministra Cvetkovića zapustili dvorano z izjavo, da so proti resoluciji, češ da se vlaže ne sme ovirati v ostrih ukrepih proti »rušilcem« države. V njihovi odstopnosti je predlog Uzunovićevih pristašev skupščina z večino glasov sprejela resolucijo.

Preganajo se že ves čas, odkar so klerikalci v vladu, državnemu uradniku, ki niso klerikalni pristaši, oblastni odbor vložili svoj bič nad občinami, ki nima klerikalne večine, podnare iz javnih fondov se delo samo pristašem SLS, dočim bi bil drugi morda veliko bolj potreben in ker vse to ni pomagalo klerikalcem, ki čim daleč bolj izgublja ugled med Slovenci, hočejo sedaj z nasilnim sredstvi razbiti še ono malenkostno avtonomijo, ki lo še imajo naše občine.

Klerikalci čutijo, da se jim majelo tla pod nogami, da je nujno delo v vladu in v parlamentu zelo nepopolnoma da obsoja vse izdajstvo naših prečanskih interesov v zrelo srbijskega hegemonizma, zlasti pa dr. Korošev glavninski režim, ki izziva vedno nova razburjenja, pa hočejo zato s silo pritisniti vse, ki si upajo mislit z lastno glavo in ki se nočej utončiti pred klerikalnimi preganjanji.

Gotovo je, da mora priti v doglednem času do skupščinskih volitev in

zato bi radi klerikalci pripravili zanje teren s slo, ker ga s poštenimi sredstvi in poštenim delom ne morejo.

Klerikalni voditelji pa naj se zavajajo, da Slovenija ni Makedonija, da se radikalne metode in Makedonije pri nas ne bodo obnesle, ker živimo na skrajnem zanadu naše države, kjer duh svohodomosilstva čim daleč bolj prodriči v klerikalne mase klinj vsem nujnivom napornom. Čustvo pravice in nočenosti je v načelu slovenskem narodu celotno razvito in zato bo vsak reakcionalni ukren od strani SLS, ki podpira sedanj hegemonistični in nasilni režim, naleteti na zaslunjeni odbor. Mi se klerikalnih načrtov in načrtov ne bojimo, ker vemo, da morata končno zmagati početenost in pravica, proti kateri se klerikalci zmanjšajo in se bodo še nadalje zmanjšati boriti. Vsako nujno nasilje samo pospešuje njihovo pot v lastno pogubo.

Zatišje v Beogradu

Beograd, 13. decembra. V Beogradu danes dopoldne ni bilo zabeležiti nikakih važečih dogodkov. Vlada je bila skoros dopoldne na dvoru, kjer je prisostovala kraljevi krstni slavi. V Narodni skupščini so se vršile razne konferenje in posvetovanja, nanašajoča se na delo v Narodni skupščini. Sele za popoldne se pričakuje več važnih konferenč, na katerih bodo voditelji četverne koalicije razpravljali o politični situaciji.

Brez krvnika

— Zagreb, 13. decembra. Pravniški krov je beležil zanimivo dejstvo, da v načini državi, kjer še vedno obstaja smrtna kazenski krvnika, ker je po smrti dosedanje krvnika g. Mausnerja to mesto vsled malomarnosti ministrstva pravde ostalo nezasedeno. Na ta način je prišlo sedaj do nenormalne in nenavadne situacije, da v Bosni justifikacija dveh zločincev katerih obodsoda na smrt je potrjena, ni mogla biti izvršena 24 ur po obvestilu obeh obsojecev, čeprav to predpisuje zakon. V zagrebških pravnih in sodniških krogih sedaj ugibajo, kaj bo, če te dni odide v kabinetno pisarno prošnja za pomilovanje, ki so jo vložili na smrt obsojeni člani Pripicev družbe in če bo, kar je verjetno, ta prošnja odbita.

General Uzun-Mirković podal ostavko

— Beograd, 13. decembra. Kakor se izve, je general Uzun-Mirković, ki je bil v zvezi s 1. decembarski dobrodružnico v Zagrebu premčen iz Zagreba v Skoplje podal ostavko. Vojni minister je prvočno ostavko odkonal, vendar pa vztraja general Uzun-Mirković na svojem stališču in zahteva sprovo, takojšnjo upokoitev.

Ogromna zmaga rumunske kmetske demokracije pri včera jasnih parlamentarnih volitvah

Vladni blok je dobil 85 odstotkov vseh oddanih glasov. — V parlamentu bodo zastopani samo še liberalci in jorgovci, dokim ostale stranke niso dosegle niti količnika.

— Bukarešta, 13. decembra. Po vsej Rumuniji so se včeraj vrstile volitve v poslansko zbornico. Volitev so se udeležile naslednje stranke:

1. Narodna kmetska stranka, ki je sklenila volilni dogovor z nemškimi manjšinami, cionisti na Sedmograškem in v Bukovini ter v Ukrajinci. Te stranke so oddale svoje glasove za skupno listo.

2. Liberalna stranka, ki je sklenila volilni kartel z židovsko zvezo v staro Rumuniju.

3. Volilni kartel Avaresca, narodne ljudske stranke in narodnih demokratov po vodstvu profesorja Gorgie.

4. Madžarska stranka.

5. Delovni blok v mestih in na deželi. To je ekstremna skupina komunistične barve.

6. Krščansko-nacionalna liga, ki je antisemitična.

Poleg teh večjih strank je zastopanih približno 10 manjših strank.

Razdelitev mandatov je dokaj komplikirana. Število vseh mandatov znaša 387. Od teh dobi polovico ona stranka,

Zdravstveno stanje angleškega kralja

— London, 13. decembra. Dopoldne izdan bulletins poroča, da je kralj spal več ur in da sinoči ugotovljeno boljšanje trajajo. Temperatura je nekoliko padla. Splošno stanje je nekoliko boljše. Gnoječe se tekočina, ki se je zbrala na bazi desnih pljuč, je bila včeraj dopoldne punktacijo odstranjena. Potrebna bo še nadaljnja trajanja. Zdravnikov so zelo skeptični in nima več upanja, da bi se posrečilo rešiti kralju življenje.

Učitelji brez plač

Jastrebarsko, 13. dec. Tukajšnji učitelji še sedaj niso prejeli plače za 1. december. Prej so mislili, da je bilo to odrejeno samo za sv. Miklavža, sedaj pa se boje, da jim je namenjeno za božičnico.

Sleparije na glavnem kolodvoru

V železničarskih krogih se kaj živahnno razpravlja o manipulacijah, ki so se vrstile v najdeninskem uradu glavnega kolodvora v Ljubljani. Kakor znamo, obstaja na glavnem kolododu poseben urad, ki vodi evidenco o vsem, kar pozabijo ali izgube potniki med vožnjami ali na postajah.

Urad tudi redno vsak mesec dvakrat objavlja seznam vseh najdenih predmetov. Stranke se potem zglašajo pri uradu, kjer večinoma dobre, kar so izgubili.

Zadnji čas pa so odkrili razne nečedne manipulacije, v katere je zapleten skladnik urada R. K. Ta je glede predmetov, ki so imeli večjo vrednost in ki jih prizadevale stranke niso deli časa reklamirale, falzificirali podpisne in si potem prilastili dotično robo. Zadnji čas pa so se začele oglašati stranke, ki so izjavljajo, da izgubljenih reči niso prejele. Natačna revizija prejemnikov je končno ugotovila, da so v seznamu bili zabeleženi prejemniki, ki sploh v navedenih krajih niso eksfestirali. Radi teh manipulacij je bil aretiran in deželnemu sodišču izročen skladnik R. K. Ker proti njemu sedaj teče sodna preiskava, ne moremo objaviti podrobnosti.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA

Devize: Amsterdam 0—22.8575, Berlin 13.5475—18.5775 (18.5625), Bruselj 0—7.9065, Budimpešta 9.907—9.937 (9.922), Curih 1094.1—1097.1 (1095.6), Dunaj 7.9905—8.0205 (8.0055), London 275.67—278.47 (276.07), Newyork 0—56.90, Pariz 0—222.38, Praga 168.22—169.02 (168.62), Trst 296.98—298.99 (297.98).

Efekti: Celjska 158—0, Ljubljanska Kreditna 125—0, Praštediona 920—0, Kreditni zavod 175—0, Vevča 114—0, Ruše 260—280, Stavbna 56—0, Šešnja 105—0.

Levi: Tendenca nespremenjena. Zaključenih je bilo 5 vagonov desk, smreka, jelka.

ZAGREBSKA BORZA

Devize: Dunaj 800.55, Berlin 13.5625, Budimpešta 9.922, Milan 297.98, London 276.07, Newyork 56.84, Pariz 222.38, Praga 168.62, Curih 1095.6

Efekti: Vojna škoda 434.

INOZEMSKA BORZA

Curih: Beograd 9.1225, Dunaj 73.05, Budimpešta 90.53, Berlin 128.75, Praga 15.39, Milan 27.185, Pariz 20.285, London 25.19, Newyork 519.20.

Kriza narodnih in državnih interesov se nadaljuje

Za koga je rešena kriza? — Klerikalno priznanje, da je delo se danje vlade brez vsakega sistema. — Koroščev režim odlikuje lenoba in nesposobnost.

Slovenec triumfira, češ, da je kriza že končana. Spričo tega klerikalnega zmagovalja, se je treba vprašati, kakšna kriza je končana? Ali je morda končana gospodarska kriza, ali morda socijalna? Ali so se zboljšale gospodarske razmere našega ljudstva, ali je morda zadošeno zahtevam delavstva, ali so morda dobili državni uradniki že izplačane dolžne razlike, ali so se zmanjšali davki, ali sploh obstaja kako upanje, da se bodo obstoječe notranje politične razmere preobrnile na bolje tako, kakor želi večina prebivalstva v državi?

Prav nič se ni zgodilo. Vse ostane tako, kakor je bilo doslej. Za odpravo splošnega nezadovoljstva se ni ničesar storilo. Gospodarski krogi bodo še v naprej stekali zaradi krize, v kateri žive, delavstvo in uradništvo ter vsi ostali srednji sloji bodo še v naprej čakali na zasljenike drobtine kraha.

Kriza je rešena začasno samo za dr. Korošča, ki ni odletel v tem trenutku iz vlaže same zaradi tega, ker je v Davidovičevi demokratski stranki prevladača srbijska struja hegemonija in tista miselnost, ki ustvarja pri nas državno krizo, ki so ji trenutni strankarski interesi več kakor pa interesi splošnosti, ki ji je par ministrskih portfeljev več vrednih, kakor pa zadovoljstvo celih slojev in pokrajin v naši državi.

Na svoje zmagovalje so klerikali resnici lahko ponosni. Rešena je začasno dr. Korošču žalostna čast, da sme še nadalje nositi grehe za radikale, in da sme še nadalje biti prvi policaj v državi, da mora še nadalje nositi vso odgovornost kot ministrski predsednik in notranji minister za prelivanje krvi v naši državi, dočim ne sme na drugi strani ničesar storiti brez dovoljenja beograjskih hegemonistov in korupcijonov v pričevanju krajem v konsolidaciji razmer v državi, čeprav bi morda hotel v slučaju, če bi bil za kaj takega tudi sposoben.

Slovenec je zapisal, da do krize vlade ni prišlo, ker ni nobenega upanja, da bi se žijo izpremenil položaj, oziroma da bi ga usmeril v drugo smer. Zato je po njegovem prišel sedaj čas, da se »spravi delo v posameznih ministrih v določenih sistemih, ker ni mogoče rešiti gospodarske in upravne krize drugače, kakor na ta način, da imajo vodilni ministri dovolj časa na razpolago za izvršitev svojih načel v praksi.«

Za nas je dragoceno priznanje, da doslej v delu ministrstev sploh ni bilo nobenega sistema, čeprav so bili lahi v prvi klerikalni vladi trije klerikalni ministri, čeprav so bili od tedaj razen malega presledka lani neprestano zastopani v vladni in čeprav je danes v vladni sam dr. Korošč, ki ima v svojih rokah dvoje najvažnejših ministrstev, ministrsko predstavo in notranje ministrstvo, dvoje velikih dispozicij, fondov in malone absolutno moč v svojih rokah.

Ze tretji državni proračun uveljavljajo zapore domači klerikali, ki sami priznavajo, da ni nobenega sistema v delu njihove.

25odstotna doklada pri Zbornici TOI

Klerikalci, ki so sicer tako glasni, so kar zamaširili, da je njihova večina pri Zbornici za TOI sklenila proračun, ki dviga zbornično doklado na 25 odst. novega obrtnega davka obrtnikov, trgovcev in podjetij. Svojcas, ko je bila še nizka pridobivnost, je bilo 8 odst. zadost. Danes, ko bo novi obrtni davki, pridobivna in dohodarina obnenem, je treba pod klerikalnimi računskimi umetniki pri Zbornici za TOI 25 odst. doklade, torej toliko, kakor bo oblastna doklada na Kranjskem. Na Štajerskem pa pojdejo samoupravne doklade daleč preko 100 odstotkov!

Zbornica za TOI daje dnevno drugim, zlati pa državi lekcije, kako treba gospodariti. Zdaj je pa večina SLS samo pokažala, kaj zna. Trgovec, obrtnik pličaj! To je parola SLS. »Obrotni vestniki« seveda ne dobi podpore, »Trgovski list« pa, ker se kaže, kor vse tiskovine Zbornice tiska v znani tiskarni, tega po moraju vzdrževati davko-plaćevalci. Horenende svote gredo za anuite, te zbornične zgradbe. G. Ogrina zato nič glava ne boli.

Nove intrige pri glavni kontroli

Glavna kontrola je kar čez noč ustavila podpisovanje dekretov orožniških vpokojevcov, dočim jih je že nekaj potrdila in se postavila na stalische, da se med vojno v letih 1914–1918 ne more računati eno leto za 16 mesecev. Svoj predlog na državni svet utemeljuje s tem, da orožniki med vojno niso mogli vršiti dveh služb orožniške in vojaške. Radovedni smo, kako bo razsodil v tej zadevi državni svet, ker orožniški zakon od 29. januarja 1897, § 2 in § 177 orozniških predpisov izrecno določa, da se v orožniški službi vsako leto računa za pokojino 16 mesecev.

Cirkularna naredba bivšega avstrijskega domobranskega ministra z dne 10. februarja 1915. štev. 21.016 odnosno naredba istega ministra z dne 27. junija 1916, štev. 3862 pa določa, da se vsem aktivnim orožnikom med vojno štejejo leta dvojno in ta naredba ne preključuje navedenega orožniškega zakona. Orožniki med vojno niso dati ostavke na službo, niti niso bili kot takki odprišeni iz orožniške službe. Orožniki so bili tudi na bojnem polju v orožniški službi in sicer kot konjeniški in pešadijski poljski orožniki (Feldgendarmen).

Glavna kontrola naj si nabavi gori označene zakone in predpise pa bo videla, da

vlade, s čemer tudi priznavajo, da je povsem upravičena kritika opozicije se in one strani, ki trdi, da predstavlja vlada samo kup lenobe in da doslej ni storila še nitičesar dobrega in koristnega za narod in državo, pač po mnogo slabega. Slovenec pravi, da bodo imeli sedaj vodilni ministri dovolj časa za izvršitev svojih načel v praksi. Ali ga doslej niso imeli? Prej, ko je KDK še sodelovala v Narodni skupščini, so trdili, da ovira opozicijo vsako plodenost zakonodajno delo, ko pa so izgnali KDK z revolverskimi strelji in ko razen malega števila zemljoradnikov niso imeli v Narodni skupščini nobene opozicije, so pošljali skupščino zaporedoma na dopust, ker niso predložili nobenih takenskih načrtov v razprave. In vendar se niso mogli več izgovarjati, da jih KDK ovira v parlamentu pri delu. V dobi skoro pol leta, odkar so padli strelji Puniše Račiča v Narodni skupščini, ni bil sprejet noben važnejši zakon, ki bi mogel vplivati na zboljšanje gospodarskih in socijalnih razmer v naši državi, čeprav bi vladna večina izglasovala brez debate vse, kar bi ji predložili ministri dr. Koroščeve vlade. Ničeh jim ni branil delati, vendar pa ni nihče delat. Casa so imeli več kot dovolje leti, da bi zadostili najnajvečjim potrebam naroda in države, storili pa niso nihče. Če doslej niso nihcesar naredili, tudi v bodoče ne bodo znali in mogli, ker je treba delu za splošnost imeti predvsem dobro voljo in precejšnjo moč požrtvovalnosti, ki je pa pri predstavnikih sedanjega režima, ker bi se drugače ne držali vladnih krovit, dasi vedo in sami priznavajo, da vodijo državo v propast razmere, v katere so jo zavedli.

Sedanji režim je reakcijonaren in je spravil v nevarnost pravo demokracijo, parlamentarnost in ustavnost, ker črpa svojo moč iz neodgovornih faktorjev. Mnogi pojavi v Zagrebu so samo reakcija na reakcijarno politiko, ki se vodi v Beogradu. Razmere v državi, zlasti pa v Hrvatski je treba sanirati s pravim demokratskim in parlamentarnim režimom. — To ni izjavil morda kak opozicionalec ali pa celo voditelj KDK, ampak član vladne večine, druge najmočnejše stranke v njej, demokrat dr. Voja Veljković. Ali je mogoča še hujša obsooba?

Kriza ni rešena, kriza se samo zavlačuje. Čim dalje bo obsojal sedanje režim, tem hujša bo kriza vsega našega državnega življenja, ker je povsem nesposoben za ureditev razdrapanih razmer. Ako bi bil sedanje režim sposoben, posten in zmožen k ustvarjanju, bi ne došlo do 20. junija, bi ne prišlo ponovno do prelivanja krvi, bi ne prisla naša država tako daleč, da zbuja zlotihom pomilovanje vseh naših neprijateljev. Morda pa klerikale baš zaradi tega slave svoje zmagovalje. Kolikor poznamo njihovo preteklost, bi to ne bilo prav nič čudnega.

so dekreti pravilno izgotovljeni. Če glavna kontrola teh predpisov nima in jih ne poznava, sploh ne more dvomiti o njih pravilnosti. Zakaj ne zahteva glavna kontrola od 8. otočka polka bivšega avstr. računskega uradnika in enega podoficirja, ki bi v 14 dneh pripravil, da rešitev teh predmetov, ki se vlečejo skoraj že dve leti? Če je lahko uradnik veliki župan v Zagrebu, tembolj bi bilo umestno, da bi bil orož. računski uradnik pri glavni kontroli pri odločitvi penzionirja. Kreplje govorilca in napeti prizori so doobili v naših igralcih dostojno predstavljanje. Občinstvo je bilo tudi to pot nad vse zadovoljivo z igro. Odveč bi bilo imenovati in oceniti vsakega posameznika, naj jim bo v pohvalo dejstvo, da so se pokazali s tem delom kot enotna in vigrana igralska družina. Ansamblu: g. Jelšakarjevi, gdje Bizjakovi in gdje Obračunčev ter gg. Pečniku, Tišlerju, Šekšu, Skusku in Taferiju želimo le, da se kmalu zopet oglase na našem odu.

Kljub repreziji pa bi bila dvorana še bolj napolnjena, da ni grozil defekt v elektrarni, da bo ostala Litija ta večer v popolni temi. Oviro so odstranili še ob pol osmih zvečer, in so zato mnogi mislili, da se igra ne bo vršila.

Ta večer smo čuli prvič novoustanovljene godalne orkester naših pridnih fantov, ki so se prav dostojno uvelodili v našo društveno življenje. Zeleli bi le, da bi nam odslej redno kraljčasit dobrodej med posameznimi dejanji. Upamo, da se bo krog naših podjetnih glasbenikov razširil tako, da v bodoče ne bomo več odvisni od tujih orkestrov. Le poskusijo naj, pa bo šlo in vsa Litija jim bo za to hvaležna.

Na ponedeljkuvek Miklavževem sejmu je bilo pri nas zelo živahnno. Ljudi je prišlo toliko, da se je vse trlo. Z vsemi strani, celo — Japonci, Res! Na sejmu je prodajala neka japonska družina, ki je vse zbirala v novih igralcih vitezov predstavljanje. Občinstvo je bilo tudi to pot nad vse zadovoljivo z igro. Odveč bi bilo imenovati in oceniti vsakega posameznika, naj jim bo v pohvalo dejstvo, da so se pokazali s tem delom kot enotna in vigrana igralska družina. Ansamblu: g. Jelšakarjevi, gdje Bizjakovi in gdje Obračunčev ter gg. Pečniku, Tišlerju, Šekšu, Skusku in Taferiju želimo le, da se kmalu zopet oglase na našem odu.

Kljub repreziji pa bi bila dvorana še bolj napolnjena, da ni grozil defekt v elektrarni, da bo ostala Litija ta večer v popolni temi. Oviro so odstranili še ob pol osmih zvečer, in so zato mnogi mislili, da se igra ne bo vršila.

Ta večer smo čuli prvič novoustanovljene godalne orkester naših pridnih fantov, ki so se prav dostojno uvelodili v našo društveno življenje. Zeleli bi le, da bi nam odslej redno kraljčasit dobrodej med posameznimi dejanji. Upamo, da se bo krog naših podjetnih glasbenikov razširil tako, da v bodoče ne bomo več odvisni od tujih orkestrov. Le poskusijo naj, pa bo šlo in vsa Litija jim bo za to hvaležna.

Na naš sejem se je nateplo ta dan tudi več ljudi z nepoštenimi nameni. Med prekupci in sejmarji je bilo izvršenih več tativ. Posebno država je bila neka žeparka na živinskem sejmušču, ki je izmužnila posebniki Rakovčevi iz moravskih dolin, ne okrog 15 tisoč dinarjev, ki jih je ta izkušnila tisti dan za svojo živahnino. Naši budni orožniki pa so komaj zasaci držno žeparko in so jo komaj oteli pred razburjenimi sejmarji, ki so jo hoteli hincati. Žeparka čaka zdaj svoje usode v zaporu litijskega sodišča.

Poleg še nekaterih drugih manjših incidentov se je dogodila na ponedeljkuvek sejmu nežljiva nezgodba. Ob sejmskih dnevnih viših vse ulice pri nas do zadnjega našte. Prava sreča je, če pride skozi gnezdo brez bušč in cel. Ta dan pa je posebno opasan za otrocke, ki se morajo v šolo gredre prekriti mimo voz in živine. Nekemu otroku pa ni šlo to pot vse po sreči. Podrl ga je vol in jestopil nanj. Staršem pa naj služi ta primer v svarilo, naj ne puščajo svojih otrok brez nadzorstva v šolo.

Na praznik in v nedeljo, ko je vladala v dolini pusta megla in slabu vremena, je počitali precej turistov iz Ljubljane, Litije, Zaloge in ostalih krajev, v Zasavje na Sv. Planino, kjer jim je čas potekel v najlepšem planinskem razpoloženju. Zanimivo je, da

čuti in misli, bolje bi napisala, saj izvira iz rodu Vasičev, ki malo govorje, pa mnogo delajo. Zagotavljala je svoje sobotitelje, da bo še nadalje vtrajala v borbi za pravice žene in matere. Zdržijo naj se žene v močno organizacijo z gesлом: Za svobodo in enakopravnost slovenske žene!

Po zaključku oficilnega dela je sledilo prav zanimivo predavanje ge. Lindtmayerjeve o razstavi »Sapho« v Berlinu, po predavanju pa intimna državna zabava.

Čuti in misli, bolje bi napisala, saj izvira iz rodu Vasičev, ki malo govorje, pa mnogo delajo. Zagotavljala je svoje sobotitelje, da bo še nadalje vtrajala v borbi za pravice žene in matere. Zdržijo naj se žene v močno organizacijo z gesлом: Za svobodo in enakopravnost slovenske žene!

Po zaključku oficilnega dela je sledilo prav zanimivo predavanje ge. Lindtmayerjeve o razstavi »Sapho« v Berlinu, po predavanju pa intimna državna zabava.

Čuti in misli, bolje bi napisala, saj izvira iz rodu Vasičev, ki malo govorje, pa mnogo delajo. Zagotavljala je svoje sobotitelje, da bo še nadalje vtrajala v borbi za pravice žene in matere. Zdržijo naj se žene v močno organizacijo z gesлом: Za svobodo in enakopravnost slovenske žene!

Po zaključku oficilnega dela je sledilo prav zanimivo predavanje ge. Lindtmayerjeve o razstavi »Sapho« v Berlinu, po predavanju pa intimna državna zabava.

Čuti in misli, bolje bi napisala, saj izvira iz rodu Vasičev, ki malo govorje, pa mnogo delajo. Zagotavljala je svoje sobotitelje, da bo še nadalje vtrajala v borbi za pravice žene in matere. Zdržijo naj se žene v močno organizacijo z gesлом: Za svobodo in enakopravnost slovenske žene!

Po zaključku oficilnega dela je sledilo prav zanimivo predavanje ge. Lindtmayerjeve o razstavi »Sapho« v Berlinu, po predavanju pa intimna državna zabava.

Čuti in misli, bolje bi napisala, saj izvira iz rodu Vasičev, ki malo govorje, pa mnogo delajo. Zagotavljala je svoje sobotitelje, da bo še nadalje vtrajala v borbi za pravice žene in matere. Zdržijo naj se žene v močno organizacijo z gesлом: Za svobodo in enakopravnost slovenske žene!

Po zaključku oficilnega dela je sledilo prav zanimivo predavanje ge. Lindtmayerjeve o razstavi »Sapho« v Berlinu, po predavanju pa intimna državna zabava.

Čuti in misli, bolje bi napisala, saj izvira iz rodu Vasičev, ki malo govorje, pa mnogo delajo. Zagotavljala je svoje sobotitelje, da bo še nadalje vtrajala v borbi za pravice žene in matere. Zdržijo naj se žene v močno organizacijo z gesлом: Za svobodo in enakopravnost slovenske žene!

Po zaključku oficilnega dela je sledilo prav zanimivo predavanje ge. Lindtmayerjeve o razstavi »Sapho« v Berlinu, po predavanju pa intimna državna zabava.

Čuti in misli, bolje bi napisala, saj izvira iz rodu Vasičev, ki malo govorje, pa mnogo delajo. Zagotavljala je svoje sobotitelje, da bo še nadalje vtrajala v borbi za pravice žene in matere. Zdržijo naj se žene v močno organizacijo z gesлом: Za svobodo in enakopravnost slovenske žene!

Po zaključku oficilnega dela je sledilo prav zanimivo predavanje ge. Lindtmayerjeve o razstavi »Sapho« v Berlinu, po predavanju pa intimna državna zabava.

Čuti in misli, bolje bi napisala, saj izvira iz rodu Vasičev, ki malo govorje, pa mnogo delajo. Zagotavljala je svoje sobotitelje, da bo še nadalje vtrajala v borbi za pravice žene in matere. Zdržijo naj se žene v močno organizacijo z gesлом: Za svobodo in enakopravnost slovenske žene!

Po zaključku oficilnega dela je sledilo prav zanimivo predavanje ge. Lindtmayerjeve o razstavi »Sapho« v Berlinu, po predavanju pa intimna državna zabava.

Čuti in misli, bolje bi napisala, saj izvira iz rodu Vasičev, ki malo govorje,

Edgar Wallace:

14

Kdo je morilec?

Roman.

— Čemu? — je vprašal Lexington presenečeno.

— Radoveden človek sem, — je odgovoril Sokrates. — Rad bi vedel, kje je požar nastal. In kaj misliš, Lexi, kje je nastal?

Lex je znajal z glavo, rekoč:

— Mislim, da tudi ti ne veš.

— Ne vem sicer, pač pa domnevam, — je dejal Sokrates. — Stavim glavo, da je nastal požar v Mandlejevi sobi in da je zgorela najprej Mandlejeva pisalna miza s skrivenim predalčkom. Stavim tudi, da najde izvedene sledove petroleja ne le tam, marved tudi v vseh spodnjih prostorih.

— Bože moj! — je vzklknil Lex presenečeno. — Pa vendar ne misliš, da je nekdo hišo nalašč zažgal?

— Celo prepričan sem o tem, — je odgovoril Sokrates. Ko so prišli izvedenci in sta jih spremljala pri ogledu razvalin, se je izkazalo, da ima Sokrates prav.

— Tu je nastal požar, — je dejal gospod iz Londona in pokazal na pogorišče Mandlejevega kabineta. — Tole je moralna biti pisalna miza, je li?

— Da, to je bila pisalna miza.

Izvedenec se je ustavil in ogledoval pogorišče.

— Požigalec si je pomagal s petrolejem. Zanimivo je, da smradu po petroleju ni mogoče odstraniti. Tudi v drugih delih poslopja smrdi po njem. Ali je bilo v pisalni mizi kaj gorljivega?

— Bilo je, — je odgovoril Sokrates zamišljen.

V vasi je kupil sekiro in hitro je začel razbijati ostanke pisalne mize. Toda našel ni niti koščka papirja. Ogenj je uničil vse. Sok je našel tudi skriveni predalček in kup pepela, o katerem je mislil, da so ostanki Mandlejevih rokopisov. Toda papir je zgorel in razpadel tako, da ni bilo mogoče prečitati nobene besede.

Pač pa je naletel na nekaj drugega. S sekiro je razklal napol zgorelo pregrajo, v katerem je bil našel skriveni predalček in kup pepela, o katerem je mislil, da so ostanki Mandlejevih rokopisov. Toda papir je zgorel in razpadel tako, da ni bilo mogoče prečitati nobene besede.

Na večjem kluču je bil pritrjen košček pločevine, na katerem je bilo napisano: »Vrtna vrata«. Pri drugem kluču je bil samo obžgan listič papirja z zelo obledelim napisom »Blato«, ki je bil napisan nedvomno že davno.

— Blato — toda v čem?

— Blato — vendar ne rabi kluča, — se je zasmejal.

Izvedenec je našel še več sledov, ki so pričali, da je nekdo hišo istočasno na več krajev zažgal.

— In vendar mislim, da je začelo goret tu. Vsak košček lesa je prepojen s petrolejem. S petrolejem so bila polita tudi tla in leseni hodniki.

Sokrates je vtaknil kluču v žep in ni ga več zanimal, kaj pravi izvedenec. Sicer je pa vse to samo potrijevalo njegovo domnevo.

— Blato — v čem? je razmišljal, ko sta se z Lexingtonom vračala v hotel. — Vprašaj gospodinjo Templetonovo, kaj je s temi klučki.

— Imenito, — je dejal Lexington, ki jo je hotel tudi nekaj vprašati, kar

ga je pa zanimalo mnogo boli, nego kluči.

XII. KAJ JE SLIŠAL GRITT.

Bob Stone je bil že v hotelu, ko sta se brata vrnila. Sedel je z Molly v privatem salonu, ki ga je Sokrates navel. Bil je zelo razburjen in čim sta vstopila, je dejal:

— Jezi me, če pomislim na to.

Lexington je opazil, da se vede Stone kakor Mollyn varuh.

— Ta strah bi vam bil rad prihranil, Molly. Dejali ste mi, da hočete prenočiti v hotelu, — je dejal očitajoče.

Zasmajala se je.

— Bilo je grozno, vendar me pa veseli, da sem to doživel.

— Ste kaj rešili?

— Ničesar, — je odgovoril Sokrates. — Vse je zgorelo. Samo uta na koncu vrta je ostala nepoškodovana.

Dekle je znašal žalostno z glavo.

— Ubogi Mandle. Uta je bila njegov priljubljeni kraj. Cele popoldneve je preselil v nji.

— Kako se je to zgodilo? — je vprašal Stone.

— Petrolej se je vnel, — je odgovoril Sok.

— V garaži?

Sokrates je odkimal z glavo.

— Tudi garaža je zgorela. Toda požar je nastal v pritični sobi, v Mandlejevem kabinetu, na pisalni mizi, v kateri je imel Mandle spravljen svoj življenjepis.

Bob ga je začudeno pogledal.

— Misliš, da je nekdo nalašč zažgal?

— O tem ni dvoma.

— Toda kdo? — je vprašal Stone.

— Tisti, ki je umoril Mandleja, — je odgovoril Sok mirno. — Človek, ki je tako hladokrvno umoril, je brez pomisla unil tudi Mandlejevo hišo kot živo pričo zločina.

Bob je molčal, dokler dekle ni odšlo v svojo sobo.

— Ali misliš Jetheroea arretirati? — je vprašal.

— Zakaj misliš, da je zažgal hišo Jetheroe?

— Ker je stal za vrat, ko smo govorili o skrivenem predalčku in o življenjepisu Johna Mandleja, — je odgovoril Bob Stone. — In tudi zato, ker spada Jetheroe med one maloštevilne ljudi, ki imajo dovolj vzrokov sovražni Mandleja. Imel je tudi več prilike spraviti svojega sovražnika s sveta, nego kdorkoli.

Sokrates si je zamišljenogladil brado.

— Ali je Mandle kdaj govoril o Jetherou? Ali je vedel, da ima tu v bližini hišo?

— Vedel je, kdo je njegov sošed, — je odgovoril Bob, — ni pa slut, kdo se skriva pod imenom Jetheroe. Ni želel, da bi se Molly z njim sestajala. prepovedal ji pa tega ni, kakor bi bilo pričakovati. Najbrž je mislil, da je Jetheroe že prestar, da bi se mogel zaljubiti v Molly. V resnici pa ni tako star.

— Čudno, — je zamrmljal Sokrates. — Ne, arretirati ga ne mislim.

Stone je bil globoko zamišljen in je gledal v tla.

— Ali se spominjaš, kako je Jetheroe snoči prigovarjal Molly, naj gre z njim in kako je bil zadovoljen, ko je povedala, da pojde v hotel?

— In kaj zato? — se je zasmejal Sokrates. — Kai sklepš iz tega?

— Sklepam, da je Jetheroe vedel,

da bo Woodlands ponoči pogorel, — je odgovoril Bob Stone flegmatično. — In bal se je za Molly. Ne pozabi, da je po tvori teoriji Molly njegova hiša.

Sokrates je molčal.

— Ali je bil danes tu?

— Ne, toda z Molly je govoril. Srečal jo je v trgovini, kjer je nekaj kupovala.

— Zakaj pa ni prišel ponoči? Saj je gotovo videl požar iz svoje hiše.

Sokrates se je znova zasmajal.

— Malo prehitro ga sumničiš, — je dejal. — Saj bi lahko tudi tebe vprašal, zakaj nisi prišel, kajti požar se je videl tudi iz tvoje hiše.

Saj sem prišel, — je odgovoril Bob smeje, — pa vas ni bilo več tu.

Gasilci so mi povedali, da ste odšli v hotel. Niti na misel mi ni prišlo, da je tudi Molly z vama. Nisem vaju hotel buditi. Ne, ne. Zdi se mi, da se mreža ovija okrog Jetheroea in če bi bil jaz na tvojem mestu, bi ga zvabil v past.

Znova se je Sokrates popraskal za ušesi, kar pa pri njem ni pričalo, da se ne more odločiti.

— To zadevo je treba temeljito premisliti. Ali prideš jutri k obdukciji trupla?

Bob je prikimal.

— Pogreb bo popoldne, — je dejal Sokrates. — Ubogi John, kako čudno je končalo njegovo življenje. Mimogrede rečeno, ti si ga poznal mnogo boljega jaz. Ali ni imel kje na kmetih še druge hiše?

— Bob je odkimal z glavo.

— Ne, — je odgovoril. — Zakaj vprašuješ?

— Ali je imel stanovanje v Londonu?

— Nikoli mi ni pravil o tem, — je odgovoril Bob. — Ni sicer rad govoril o svojih privatnih zadevah, toda tega bi mi gotovo ne bil zamolčal. Toda zakaj vprašuješ?

— Rad bi vedel, kaj naj počнем z Molly.

Bob je prikimal.

božji zakon, s katerim je bog kaznoval

Evo, ko jo je izgnal iz raja. Omenja tudi skrb za porodnice, snago, vse potrebne ukrepe in celo sredstva za ublažitev porodnih bolečin. Težak porod je opisan v svetem pismo dvakrat in sicer

pri dvojčkih, ki sta jih rodili Rebeka in Thamar. O Racheli piše sveto pismo, da je imela zelo težak porod, pri katerem je sama podlegla.

V indijskih vedah nahajamo mnogo poročil in celih razprav o porodniških ukrepih starih Indijcev. V najstarejših časih so to samo ritualni obredi in ceremonije, ki so služile za pospešitev in olajšanje poroda. Porodnice so se obražeale z molitvami na bogove in s prošnjami na zle demone. Pri porodih so pomagale 3 — 4 žene. V ritualnih spisih se pripisuje tudi velik pomen krajju, kjer se je porod vršil med verskimi obredi. V poznejših časih so nastale že celo zdravniške razprave, v katerih čitamo prvič o porodih s pomočjo operacije. Staroindijski zdravniki so vedeli že marsikaj o velikosti in oblikah maternice. Porodnici so že pripravljali topke kopeli, mehke blazine in lekarstva. Obenem se pojavijo prvi instrumenti za slučaj, če bi bilo treba telesni plod razrezati. V indijskih zdravniških spisih je omenjen že tako zvani »Kaiserschnitt«, ki ga je napravil znameniti zdravnik Sušruta z namenom rešiti plod pri ženah, ki so na porodu umrle.

Velik napredek na polju porodništva vidimo pri Grkih. Že Homer piše o lahkih in težkih porodih. Aristofan omenja sredstva, ki lahko pospeše porod in ublaži porodne bolečine. Najslavnejši zdravnik starega veka Hippokrat je dajal kulturni ton vsem omikanemu svetu takratnih časov tako, da so bili znani mnogi pripomočki za ublažitev porodnih bolečin v starici Grčiji. Rimljani in Arabci so prevzeli sicer kulturno dediščino po Grkih, toda na polju porodništva je nastal zastoj in namesto znanstvenega raziskovanja se je vrnjil mrzni srednji vek k vražjam in verskim zablodom. Znova je zavladala samo groba, instinktivna pomoč neizobraženih žen, ki so pomagale porodnicam z magnetom. Skoraj celih 1000 let so se tolažne porodnice samo z molitvijo in znanimi formulami »Gospod, usmili se me«, »Gospod, odprti moje telo«, katere so pisale s črnilom na papir, polivalje z vodo in jo pile. Zdravniki sami so se porodništva izogibali, ker je prevladovalo naziranje, da ta posebni ni dostopen moških. Sicer je pa tudi cerkev skrbela, da zdravniki niso asistirali pri porodih. Sledo mogoči val renesanse je vrnil porodniško pomoč v roke izobraženih žen, ki so črpali svoje znanje večinoma iz starejših časov in polagali temelje moderni medicini.

Ta navada se je ohranila do današnjih časov pri nekaterih divjih narodih, kjer stopi moč porodnicu, če se porod zakasnii, da bi s tajnim izzarevanjem svoje lastne sile utrdil njeno telo.

O prvih historičnih narodih nahajamo dokumente v ostankih znamenite knjižnice, ki jo je ustanovil asirski in babilonski kralj Assurbanipal in ki je bila najdena še v preteklem stoletju. Iz teh dokumentov je razvidno, da so starejše, izkušene žene svetovale in pomagale pri porodih, kakor so počnele. Seveda je šlo večinoma za razne vrame, klicanje duhov in tajnih sil, ki naj bi pomagale porodnicu in ublažile porodne bolečine.

Porod je prav za prav edini naravni proces, ki je nerazdružno zvezan s fizičnim trpljenjem. Dejstvo, da zahteva porod neizogibne muke od matere, je že od pamтивega zanimalo zdravnike in učenjake, pa tudi filozofe in cerkvene pisatelje. To dejstvo je našlo odmetve tudi v literaturi in upodabljanju umetnosti vseh časov in narodov. Že od najstarejših časov je bila ena glavnih in najpomenitejših nalog zdravnikov ublažiti vsako trpljenje človeka in tako ne more biti za zdravnike izjemne niti tam, kjer gre za tako osnovne in naravne bolečine, kakor so porodne. Tu bi utegnil kdo misli, da je vse zdravniško prizadevanje v pogledu porodnih bolečin izraz modernega, pomehkuženega stoljetja. Ljudje pogosto vprašajo zdravnike, kako je bilo prejšnje čase, ko še ni bilo izkušenih zdravnikov in izsolanih babic, kdo je pomagal pri porodih, pri krvavitvi in drugih nevarnih porodnih pojavih. Običajno slišimo načrno mnenje, da so v starici časih že ne divjih narodov rodile brez vsake pomoci in da je zdravniška assistanca pri porodu zdaj znak degeneracije kulturnega človeštva. Res je v tem nekaj resnice, toda problem sam je mnogo bolj komplikiran, nego misli pretežna večina na moralistov. Zato se je treba ozreti v zgodovino porodništva sploh.

Prizadevanje pomagati trpeči porodnici in ublažiti njene muke sega v najstarejše čase. Že od pamтивeka so si ljudje vseh časov in narodov prizadevali,

Pozneje se že pojavijo pri Egipčanih zdravniki, ki preizkušajo sredstva v lekarstvu proti porodnim bolečinam, seveda samo teoretično, kajti praktično je bilo to po verskih predpisih prepričeno tako zvanim modrim ženam. Tudi sveto pismo govori o porodu in porodnih bolečinah. Sveti pismo pravi, da so porodne bolečine neizpremenljiv

Problem poroda brez bolečin

Že v najstarejših časih so si ljudje prizadevali pomagati porodnicam in lajšati porodne bolečine. — Porodništvo je v tesni zvezi s kulturno stopnjo poedinih narodov.

Vedno bolj se množe glasovi, da moderna zdravniška veda že razpolaga s celo vrsto preizkušenih sredstev in metod za odstranitev vseh bolečin pri porodu. Iz pogostih, v raznih listih objavljenih poročil in polemike bi širša javnost utegnila sklepati, da se je moderni znanosti posrečilo rešiti porodnice vseh bolečin in da so porodne bolečine zdaj že nekaj zastarelega, nemodernega. To vesti je pa treba od časa do časa kritično prejemi, da bi ne bila široka javnost, zlasti pa mlade matere, napačno ali enostransko informirane.

Porod je prav za prav edini naravni proces, ki je nerazdružno zvezan s fizičnim trpljenjem. Dejstvo, da zahteva porod neizogibne muke od matere, je že od pamтивega zanimalo zdravnike in učenjake, pa tudi filozofe in cerkvene pisatelje. To dejstvo je našlo odmetve tudi v literaturi in upodabljanju umetnosti vseh časov in narodov. Že od najstarejših časov je bila ena glavnih in najpomenitejših nalog zdravnikov ublažiti vsako trpljenje človeka in tako ne more biti za zdravnike izjemne niti tam, kjer gre za tako osnovne in naravne boleč